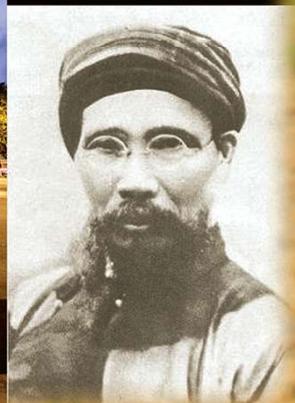
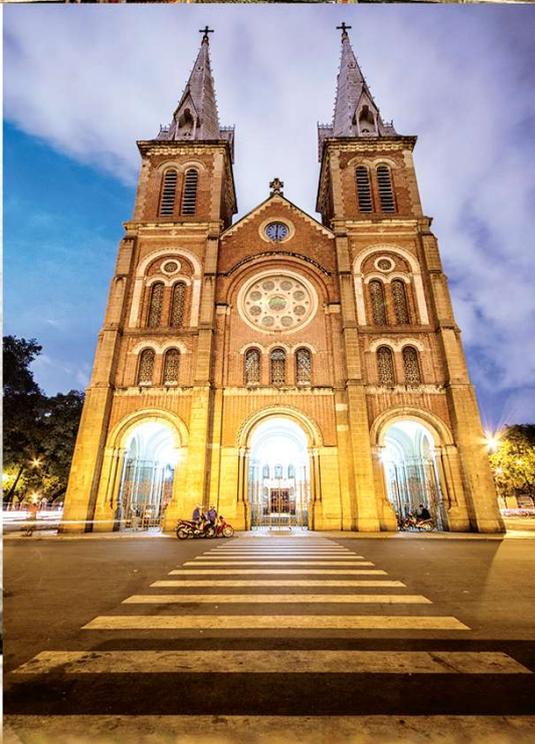
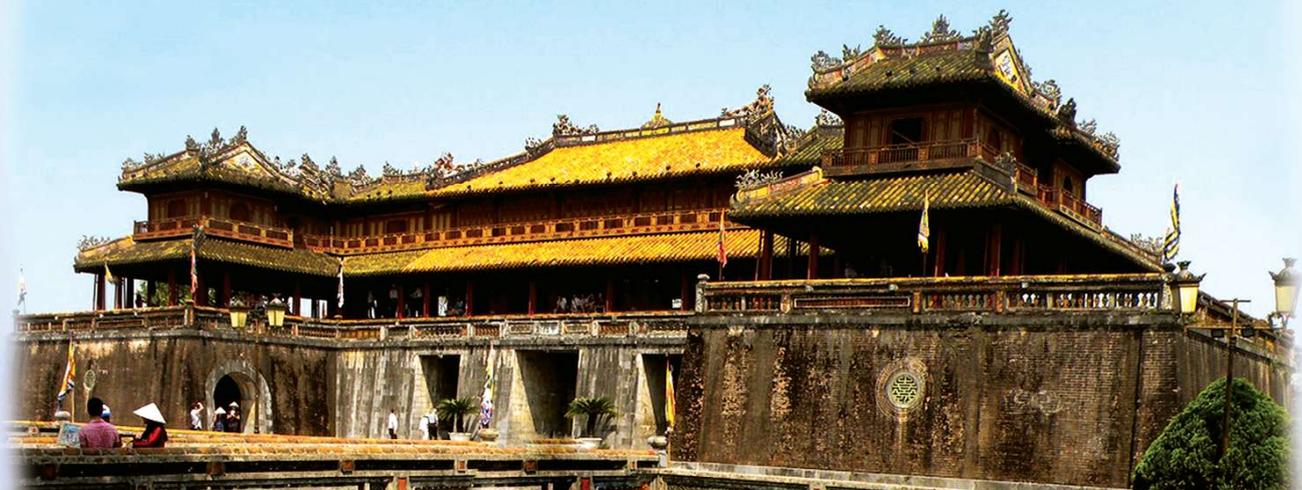
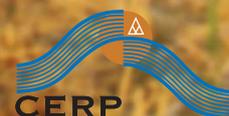

วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามระหว่าง ค.ศ. 1985 - 2010 :
สำรวจสถานภาพองค์ความรู้

โดย ดร. ธนันท์ บุนวรรณา

สนับสนุนทุนวิจัยและตีพิมพ์โดย ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง *วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม ระหว่าง ค.ศ. 1985-2010 : สำนวณสถานภาพองค์ความรู้* เป็นโครงการวิจัยภายใต้ชุดโครงการวิจัยสำนวนสถานภาพความรู้ทางประวัติศาสตร์ของประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ของศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยมีอาจารย์ ดร. ธนันทน์ บุนนวรรณา เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย โครงการวิจัยนี้ได้สำนวนงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่จัดทำขึ้นโดยสถาบันการศึกษาในประเทศเวียดนาม และใช้มุมมองของนักประวัติศาสตร์ในการสังเคราะห์เอกสารจำนวนเกือบ 300 ชิ้น ทำให้ได้ให้สาระความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เวียดนามเป็นอย่างดี จึงเชื่อมั่นว่าผลงานวิจัยนี้จะมีคุณค่ายิ่งต่อเวียดนามศึกษาในประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้ยังถือเป็นงานวิจัยชิ้นแรกๆ ที่ได้ใช้ข้อมูลผลงานวิจัยค้นคว้าในรูปวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่างๆ ของเวียดนามอย่างที่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อนทั้งในประเทศไทยและแม้ในประเทศเวียดนามเอง ดังนั้น ผลงานวิจัยและฐานข้อมูลจากการสำนวนครั้งนี้ จึงน่าจะเอื้อประโยชน์ต่อนักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษาไทย ที่จะร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเวียดนามให้ลุ่มลึกและรอบด้านยิ่งขึ้น

ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. ธนันทน์ บุนนวรรณา ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์งานตามพันธกิจของศูนย์ฯ ในการวิจัย ค้นคว้า และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของประเทศลุ่มน้ำโขงหวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยชิ้นนี้ จะมีส่วนช่วยกระตุ้นให้นักวิจัยบ้านเราหันมาทำวิจัยในประเทศลุ่มน้ำโขงกันมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศและประชาชนในลุ่มน้ำโขงสืบไป

ดร.มณีนัย ทองอยู่

ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง

ชื่องานวิจัย : วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม ระหว่าง ค.ศ.1985-2010 : สํารวจสถานภาพองค์ความรู้”

ชื่อผู้วิจัย : ดร.ธนันท์ ปุณวรรณา

หน่วยงาน : ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม ระหว่าง ค.ศ.1985-2010 : สํารวจสถานภาพองค์ความรู้” เป็นการสำรวจ วิเคราะห์และสังเคราะห์ งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามของนักศึกษาหรือนักวิจัยเวียดนามที่ถูกจัดเก็บไว้ตามห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งทั้งสามภาคของเวียดนาม ส่วนการศึกษานั้น ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสร้างกรอบการวิเคราะห์ขึ้นมา โดยพิจารณาจากเนื้อหา/ประเด็น และช่วงเวลาที่ถูกระบุไว้ในงานวิจัยเป็นหลัก ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ เลือกจัดกลุ่มตามลำดับพัฒนาการความโดดเด่นทางประวัติศาสตร์ของชนชาติเวียดนามเป็นสำคัญ กล่าวคือ เริ่มจากยุคก่อนฝรั่งเศสปกครองเวียดนาม (ยุคจารีต-ศักดินา) ฝรั่งเศสในเวียดนาม สหรัฐอเมริกาในเวียดนาม และยุคสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความลุ่มลึกของการวิเคราะห์ ตลอดจนคำนึงถึงแนวทางการเขียนประวัติศาสตร์นิพนธ์ในแต่ละยุคสมัยด้วย ส่วนผลงานที่นำมาพิจารณา เป็นเพียงงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามเท่านั้น ไม่นับรวมสาขาอื่นๆ ซึ่งเท่าที่สำรวจพบว่า มีจำนวนเกือบ 300 รายการ

งานวิจัยชิ้นนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจองค์ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์เวียดนาม ที่มีอยู่ในงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามในเวียดนาม ด้านประเด็น/เนื้อหา ข้อค้นพบที่น่าสนใจ ตลอดจนเรื่องระเบียบวิธีวิจัย การใช้หลักฐานและกรอบคิด/ทฤษฎี 2) เพื่อทำบรรณนิทัศน์ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนามให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์เวียดนามได้สืบค้นประเด็นต่างๆ สะดวกยิ่งขึ้น 3) เพื่อเป็นฐานข้อมูลให้แก่นักวิชาการไทย ได้ทราบถึงลู่ทางในการต่อยอด หรือทำวิจัยเกี่ยวกับเวียดนามในเชิงลึกต่อไป และเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนกับงานวิจัยก่อนหน้า

แม้ว่าการสำรวจวิทยานิพนธ์อาจจะมีอีกหลายเล่มที่ตกสำรวจอยู่บ้าง อันเนื่องมาจากปัญหา/อุปสรรคของการเข้าถึงข้อมูลในเวียดนาม อย่างไรก็ตาม ผลของการศึกษาพอจะสรุปภาพรวมได้ว่า ประวัติศาสตร์สมัยสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เป็นหัวข้อเรื่องที่อยู่ในความสนใจของนักวิจัยเวียดนามมากที่สุด รองลงมาเป็น ยุคสมัยสหรัฐอเมริกาในเวียดนาม อันดับสาม เป็นเรื่อง ฝรั่งเศสในเวียดนาม และอันดับสี่ เป็นเรื่องเวียดนามยุคก่อนฝรั่งเศสปกครอง การที่นักวิจัยสนใจในยุคสมัยสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม อาจเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวและร่วมสมัยของนักวิจัย ทั้งนี้ตัวนักวิจัยเองก็สามารถหาข้อมูลทำวิจัยได้สะดวกกว่าการค้นเรื่องราวสมัยอื่นๆ ขณะที่ประเด็น “การต่อสู้การทำสงคราม” เพื่อปลดปล่อยชาติ ผ่านบทบาทของของบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกชนชั้น ทุกพื้นที่ (ภาคเหนือ กลาง ใต้) จะได้รับความสนใจมากที่สุด ในการทำวิจัยยุค “ฝรั่งเศสในเวียดนาม” และ ยุค “สหรัฐอเมริกาในเวียดนาม” โดยประเด็นดังกล่าวกลายเป็นประเด็นที่ถูกผลิตซ้ำแล้วซ้ำอีก จนกลายเป็นวาทกรรมที่ได้รับการยอมรับโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ ในแวดวงนักวิจัยเวียดนาม ส่วนหัวข้อเรื่อง เวียดนามยุคก่อนฝรั่งเศสปกครอง ประเด็นการศึกษายุคราชวงศ์เหงวียนไ่ตั้งตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นเจ้าตระกูลเหงวียนจนถึงสถาปนาเป็นราชวงศ์เหงวียน ดูเหมือนจะครองความสนใจให้นักวิจัยเวียดนามศึกษากันแทบทุกมิติ มากกว่าจะสนใจศึกษายุคสมัยราชวงศ์ลี-เจิ่น และราชวงศ์โห่ ซึ่งนั่นเป็นเพราะว่า ข้อมูล/หลักฐานของราชวงศ์เหงวียนมีมากกว่ายุคสมัยอื่นๆ

อนึ่ง ผลการสำรวจยังพบว่า ผลงานวิจัยแทบจะทุกชิ้น ส่วนใหญ่ยังคงยึดทฤษฎีมาร์กซ์-เลนิน รวมทั้งอุดมการณ์ของโฮจิมินห์ มาเป็นกรอบคิดวิเคราะห์อยู่มาก จนทำให้สาระสำคัญของผลงานมีลักษณะเป็นการเขียนพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (ภายใต้กรอบคิด) มากกว่าจะช่วยสร้างข้อถกเถียง หรือข้อวิพากษ์วิจารณ์ทางวิชาการใหม่ๆ ซึ่งลักษณะที่ว่านี้ได้กลายมาเป็น “วัฒนธรรมการเขียน” ที่ได้รับการยอมรับโดยคณาจารย์ในหมู่นักวิจัยเวียดนามภายใต้ระบอบสังคมนิยมและอุดมการณ์ชาตินิยม ขณะเดียวกัน การทำวิจัยในแต่ละหัวข้อเรื่องของนักวิจัยเวียดนามยังมีความสอดคล้องอย่างมากกับบริบทการเมืองภายในประเทศเวียดนามในแต่ละช่วงเวลา

Research title: Vietnamese History from 1985 to 2010: a Documentary Survey

Researcher: Thananan Boonwanna, Ph.D.

Office: Center for Research on Plurality in the Mekong Region (CERP)
Faculty of Humanities and Social Sciences,
Khon Kaen University

Abstract

The aim of this research was to explore, analyze and synthesize theses on Vietnamese history written by Vietnamese students or researchers. Data were collected from university libraries across the three regions of Vietnam. The study used an analytical framework by classifying data into issues and periods. Data were grouped according to the following historical periods: the pre-French period, the French presence in Vietnam, the United States presence in Vietnam and the Socialist Republic of Vietnam. The study weighed the depth of research works and examined the historiography of each period. Of the 300 items found in the survey, only Vietnamese historical theses were taken into consideration.

Therefore the objectives of this research were the following: 1) to survey historical research in Vietnam over a period of 25 years (1985-2010) in order to identify the topics that Vietnamese scholars are interested in, 2) to create annotations so that people interested in Vietnamese history can find such data conveniently, and 3) to create a database that can be used for future research or for in-depth studies and avoid replication of work already done.

Despite certain limitations on access to information, it can be concluded that the Socialist Republic of Vietnam period was the favorite subject of Vietnamese researchers, followed by the United States in Vietnam, the French in Vietnam and the pre-French period in Vietnam, respectively. In addition, researchers were interested in the Socialist period because books and articles about it outnumber those about the preceding periods as information is more available and people tend to take an interest in the history of recent times. Also, for the researchers themselves, it is more convenient to access this period's database rather than the others. The "Fighting & War" issues to liberate the nation, which transcend boundaries of gender, age, class and area (North, Central, South), always attract interest in the topics "the French in Vietnam" and "United States in Vietnam." Such topics have been repeated again and again until they eventually became part of the discourse which is widely accepted without any argument by

Vietnamese students and researchers. In addition, the study of the pre-French period, especially the Nguyen dynasty, beginning with the Nguyen family (Le dynasty) which became established as the Nguyen dynasty, was more interesting to Vietnamese researchers in all dimensions than the Ly-Tran and Ho dynasty periods because information and evidence about the former are more accessible. However, the survey found out that most researchers formed their ideas according to Marxism-Leninism and Ho Chi Minh's ideology. The researchers analyzed descriptive writing rather than creating new academic arguments or criticisms. All of the above became "cultural writings" and were accepted in the circle of Vietnamese researchers, reflecting both a "set of knowledge" about Vietnam's national history in the present under the socialist regime and the ideology of nationalism. At the same time, Vietnamese students working on their research relate to the Vietnamese domestic political context of each period as well.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม ระหว่าง ค.ศ.1985-2010 : สำนวนสถานภาพองค์ความรู้” ได้รับทุนสนับสนุนจาก ศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคมลุ่มน้ำโขง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยรองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์ รองผู้อำนวยการฝ่ายบริการวิชาการ ผู้จุดประกายหัวข้อวิจัยดังกล่าวแก่ผู้วิจัย อีกทั้งยังมีส่วนกระตุ้นทั้งทางตรงและทางอ้อมในการทำงานวิชาการอย่างจริงจัง แก่ผู้วิจัยเป็นครั้งแรกในรั้วมหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตลอดระยะเวลากว่า 3 ปี ของการทำวิจัยในพื้นที่ที่เหมือนจะคุ้นเคย แต่ก็มิใช่เรื่องง่ายตายนักในการเข้าถึงข้อมูล ด้วยเงื่อนไขที่ยังจำกัดอยู่หลายประการของระบบราชการเวียดนาม กระนั้นก็ดี ผลงานวิจัยก็สำเร็จจุลวง เพราะความช่วยเหลือจากสหายนักวิจัยชาวเวียดนาม ทั้งจากภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยเฉพาะผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากอดีตที่ปรึกษา ดุษฎีนิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เหงวียนวันลิก (Nguyễn Văn Lịch) แห่งมหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ นครโฮจิมินห์ ที่กรุณาประสานงานไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยไว้เพื่อขอความ อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยเข้าสืบค้นข้อมูลที่น่าสะดวกยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ ดร.หว่างคักนาม (Hoàng Khắc Nam) ที่กรุณาหาอาสาสมัครช่วยเก็บข้อมูล ในมหาวิทยาลัยภาคเหนือ ดร.ฟามหงอกเจิม (Phạm Ngọc Trâm) ผู้ช่วยนักวิจัย ภาคใต้และท่านอื่นๆ ที่มีได้เอื้อนาม

ผลงานชิ้นนี้จะเสร็จสมบูรณ์ไม่ได้หากมิได้ถูกปูทางตั้งแต่แรกจาก ดร.สุต จอนเจดสิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระ นุชเปี่ยม ผู้กรุณาให้แง่คิดต่อ การมองข้อมูล (เวียดนาม) ด้วยใจเป็นกลางมากขึ้น และข้อเสนอแนะที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาต่อผู้วิจัยอย่างมากผ่านบทความ ชิ้นต่างๆ ที่ลงตีพิมพ์ในวารสารรวมถึงในเวทีสัมมนาวิชาการ

เหนืออื่นใด ผู้วิจัยขอขอบคุณกัลยาณมิตรประจำศูนย์วิจัยพหุลักษณะสังคม
กลุ่มน้ำโขง คณาจารย์สาขาวิชาประวัติศาสตร์และโบราณคดี และรวมถึงคณาจารย์
สาขากลุ่มน้ำโขงศึกษา ที่เปรียบเสมือน “ครู” ผู้ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ใน
การเป็นนักวิชาการแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ อาจารย์กัณฑ์พงศ์ จิตต์กล้า ที่ช่วยแปลภาษา
ฝรั่งเศส ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทางฝั่งสารสนเทศฯ พี่ตา น้องจุ่ม ขอขอบคุณหัวหน้า
ครอบครัวที่คอยช่วยเหลือติดต่อประสานงานตามสถานที่ต่างๆ ในเวียดนาม
รวมถึงการหอบหิ้วเอกสารอันหนักอึ้ง ข้ามน้ำ ข้ามทะเล และข้ามภูเขา
ตลอดระยะ 3 ปีของการทำวิจัย ส่งกลับมาถึงเมืองไทยอย่างปลอดภัย ขอขอบคุณ
2 นางฟ้าน้อยๆ Yonah และ Yanis ที่ยอมเสียสละให้แม่ได้เดินทางไปทำวิจัย
ต่างแดนอยู่บ่อยครั้ง จนกระทั่งผลงานวิจัยออกมาสมความตั้งใจ

ธนันท์ บุนวรรณ

พฤศจิกายน 2556

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 เวียดนามยุคก่อนฝรั่งเศสปกครอง : สํารวจสถานภาพองค์ความรู้	9
บทที่ 3 ฝรั่งเศสในเวียดนาม : สํารวจสถานภาพองค์ความรู้	33
บทที่ 4 สหรัฐอเมริกาในเวียดนาม : สํารวจสถานภาพองค์ความรู้	57
บทที่ 5 สมัยสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม : สํารวจสถานภาพองค์ความรู้	81
บทที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	109
ภาคผนวก : บรรณนิทัศน์วิทยานิพนธ์สาขาประวัติศาสตร์เวียดนาม	149